

V Bruseli 14. 12. 2018
COM(2018) 843 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní nariadenia (EÚ) č. 1260/2013 o európskej demografickej štatistike

1. ÚVOD

Nariadením (EÚ) č. 1260/2013 o európskej demografickej štatistike¹ (ďalej len „nariadenie“) sa vytvára spoločný právny rámec pre tvorbu, zostavovanie a zverejňovanie európskej štatistiky obyvateľstva a demografických udalostí.

Členské štáty predtým niekoľko rokov predkladali tieto údaje dobrovoľne, ale keďže ich údaje boli založené na rozličných demografických vymedzeniach, pojmoch a metódach, hrozili riziká nerovnorodosti, neporovnateľnosti, nedostatočnej konzistentnosti a neaktuálnosti. Spoločný rámec mal splniť potrebu vysokokvalitnej ročnej demografickej štatistiky, ktorá sa považuje za zásadnú pre tvorbu a hodnotenie rôznych politík s osobitným zreteľom na sociálno-ekonomické otázky na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Je to osobitne dôležité, lebo štatistika obyvateľstva a demografických udalostí sa používa ako menovateľ celého radu politických ukazovateľov.

V článku 11 nariadenia sa od Komisie žiada, aby Európskemu parlamentu a Rade predložila prvú správu o vykonávaní nariadenia do 31. decembra 2018 a druhú správu do 31. decembra 2023. Tento dokument je uvedenou prvou správou.

V oddiele 2 tejto správy sa uvádza prehľad európskej demografickej štatistiky a najmä požiadaviek nariadenia a súvisiacich vykonávacích opatrení prijatých Komisiou².

V oddiele 3 sa hodnotí vykonávanie nariadenia s ohľadom na stanovené kritériá kvality európskej štatistiky vrátane porovnateľnosti a zaťaženia poskytovateľov údajov a respondentov v členských štátoch.

V oddiele 4 sa opisuje zber údajov a použité metódy odhadu vrátane metód, ktoré sa použili na odhad celkového počtu obyvateľstva (článok 4 nariadenia).

V oddiele 5 sa uvádzajú hlavné výsledky štúdií uskutočniteľnosti o vymedzení pojmu „obvyklé bydlisko“ a jeho uplatňovaní členskými štátmi (článok 8).

Posledný oddiel 6 sa zaoberá možnými otázkami, ktoré treba zvážiť na vylepšenie spoločného rámca vzhľadom na závery predchádzajúcich oddielov.

2. PREHEAD DEMOGRAFICKEJ ŠTATISTIKY V ROZSAHU PÔSOBNOSTI NARIADENIA

Hlavné oblasti štatistiky upravené nariadením (EÚ) č. 1260/2013 sú:

- obyvateľstvo podľa veku, pohlavia a regiónu bydliska,
- počet narodených živých detí podľa pohlavia, mesiaca narodenia, poradia narodenia živého dieťaťa, veku matky, roku narodenia matky, krajiny narodenia matky, štátneho občianstva matky a regiónu bydliska matky,
- počet úmrtí podľa veku, pohlavia, roku narodenia, regiónu bydliska, krajiny narodenia, štátneho občianstva a mesiaca úmrtia a

---

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1260/2013 z 20. novembra 2013 o európskej demografickej štatistike (Ú. v. EÚ L 330, 10.12.2013, s. 39).

² Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 205/2014 zo 4. marca 2014, ktorým sa stanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1260/2013 o európskej demografickej štatistike, pokiaľ ide o členenie údajov, termíny predkladania a revízie údajov (Ú. v. EÚ L 65, 5.3.2014, s. 10).

- celkový počet „obyvateľov s obvyklým bydliskom“³ na osobitné účely Únie.

V nariadení sa stanovuje právny základ pre zber údajov potrebných na:

- podrobnú demografickú štatistiku obyvateľstva, narodených živých detí a úmrtí na národnej a regionálnej úrovni (článok 3) a
- meranie celkového počtu obyvateľov na účely hlasovania kvalifikovanou väčšinou v Rade, najmä ako sa požaduje v článku 238 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (článok 4).

Pokiaľ ide o článok 3, zatiaľ čo členské štáty majú poskytovať údaje o svojich obyvateľoch s „obvyklým bydliskom“, možná je určitá pružnosť a členské štáty môžu poskytnúť údaje o obyvateľoch so „zákonným pobytom“ alebo s „registrovaným pobytom“ a súvisiacich demografických udalostiach (narodenia živých detí a úmrtia). Konkrétnejšie sa v nariadení [v článku 2 písm. d)] uvádza, že keď nie je možné určiť okolnosti obvyklého bydliska, „obvyklé bydlisko“ sa môže chápať ako miesto zákonného alebo registrovaného pobytu.

Komisia (Eurostat) na pomoc pri vykonávaní nariadenia intenzívne spolupracuje s vnútroštátnymi orgánmi, ktoré sa podieľajú na zostavovaní a poskytovaní príslušných údajov. V skutočnosti to robila v priebehu mnohých rokov, keď sa údaje poskytovali na dobrovoľnom základe. Štatistiky poskytujú Eurostatu národné štatistické úrady.

Podľa článku 3 ods. 4 nariadenia (EÚ) č. 1260/2013 prijala Komisia vykonávacie nariadenie (EÚ) č. 205/2014 na stanovenie praktických opatrení v oblasti členenia údajov, termínov predkladania a revízie. Členské štáty teda Eurostatu poskytujú ešte:

- predbežné ročné údaje o celkovom počte obyvateľov, celkovom počte narodených živých detí a celkovom počte úmrtí na národnej úrovni (do šiestich mesiacov od konca každého referenčného roku) a
- predbežné mesačné údaje o celkovom počte narodených živých detí a celkovom počte úmrtí za aspoň prvých šesť mesiacov referenčného roka (do 30. novembra daného roka).

Okrem údajov poskytovaných na základe nariadenia posielajú členské štáty určitý počet tabuliek na dobrovoľnom základe, napr. informácie o úmrtiach podľa veku, pohlavia a dosiahnutého stupňa vzdelania, ktoré sa používajú na výpočet strednej dĺžky života podľa dosiahnutého stupňa vzdelania.

Nariadením sa prostredníctvom striktného monitorovania (na základe rozsiahlych metaúdajov) uplatňovania pojmu a vymedzenia „obvyklého bydliska“ zabezpečuje, aby boli údaje o obyvateľstve zostavené pre hlasovanie kvalifikovanou väčšinou (článok 4) porovnateľné medzi štátmi.

³ „Obvyklé bydlisko“ je miesto, v ktorom osoba obvykle trávi každodenný čas oddychu bez ohľadu na dočasnú neprítomnosť na účely rekreácie, dovoleníek, návštev priateľov a príbuzných, podnikania, lekárskeho ošetrovania alebo náboženskej púte. Za osoby s obvyklým bydliskom v predmetnej geografickej oblasti sa považujú osoby, ktoré:

- žijú v mieste svojho obvyklého bydliska nepretržite najmenej 12 mesiacov pred referenčným dátumom alebo
- prišli na miesto svojho obvyklého bydliska počas dvanástich mesiacov pred referenčným dátumom s cieľom pobytu v trvaní najmenej jedného roka.

3. KVALITA ZASIELANÝCH ÚDAJOV

V tomto oddiele sa hodnotí vykonávanie nariadenia na základe štandardných kritérií kvality v súlade so zásadami Kódexu postupov pre európsku štatistiku⁴ a článkom 12 nariadenia (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike⁵.

V nariadení (EÚ) č. 1260/2013 sa od členských štátov požaduje, aby zbierali, zostavovali, spracúvali a posielali harmonizované štatistiky obyvateľstva a demografických udalostí. Musia zabezpečiť kvalitu údajov uplatňovaním špecifických kritérií kvality, ako sú časová presnosť a presnosť (pozri ďalej v texte), ktoré majú oznamovať Eurostatu. Eurostat kontroluje metaúdaje o kvalite a posúdenia kvality členských štátov a zverejňuje štatistiky na svojom webovom sídle vo forme viacrozmerých tabuliek alebo analytických článkov, ku ktorým sú pripojené príslušné metaúdaje.

Členské štáty pred nadobudnutím účinnosti nariadenia na dobrovoľnom základe už poskytovali väčšinu údajov, ktoré sa v nariadení požadujú. S novým právnym základom sa však značne zlepšila dostupnosť a úplnosť údajov. Zlepšenie celkovej kvality údajov viedlo k väčšej presnosti, koherentnosti a porovnateľnosti údajov. Členské štáty zlepšili podkladové zdroje údajov, metodiky a štatistické nástroje používané na prípravu údajov, čo viedlo k lepšiemu pokrytiu a včasnejšiemu posielaniu údajov. Komisii to umožnilo skrátiť čas potrebný na šírenie údajov, čo umožnilo včasnejšie zverejnenie údajov a ďalšie zlepšenie dostupnosti údajov pre používateľov, napr. lepšie metaúdaje a harmonizované údaje (pozri oddiel 3.4).

Okrem toho sa získavanie údajov zlúčilo so získavaním údajov požadovaných na základe článku 3 nariadenia (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane⁶ s cieľom dosiahnuť súlad medzi rôznymi členeniami obyvateľstva, a pokiaľ to je možné, súlad v demografických bilanciách medzi obyvateľmi, demografickými udalosťami a migračnými tokmi. Zlúčili sa aj metaúdaje posielané členskými štátmi.

3.1. Relevantnosť

Komisia používa demografickú štatistiku na vypracovanie pravidelných správ, návrhov politík, správ o vykonávaní požadovaných na základe právnych predpisov Únie a na politickú analýzu. Napríklad v jej správach o hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti⁷ a v osobitnej prílohe o demografických trendoch⁸ k štvrťročnej správe o zamestnanosti a sociálnej situácii EÚ (*EU Employment and Social Situation Quarterly Review*) sa používajú regionálne a vnútroštátne informácie o obyvateľstve a demografických udalostiach. Jedno z priamych použití údajov posielaných na základe nariadenia je v oblasti trojročných demografických

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955>.

⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009 o európskej štatistike a o zrušení nariadenia (ES, Euratom) č. 1101/2008 o prenose dôverných štatistických údajov Štatistickému úradu Európskych spoločenstiev, nariadenia Rady (ES) č. 322/97 o štatistike Spoločenstva a rozhodnutia Rady 89/382/EHS, Euratom o založení Výboru pre štatistické programy Európskych spoločenstiev (Ú. v. EÚ L 87, 31.3.2009, s. 164).

⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 z 11. júla 2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 311/76 o zostavovaní štatistik zahraničných pracovníkov (Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2007, s. 23).

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/information/cohesion-report/.

⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6917833/KE-BM-15-003-EN-N.pdf> (dostupné len v angličtine).

projekcií Eurostatu⁹, z ktorých vyplýva, ako sa môže meniť veľkosť a štruktúra obyvateľstva, ak zostanú platné určité predpoklady týkajúce sa fertility, mortality a migrácie. Tieto projekcie sa používajú aj na účely Správy o starnutí obyvateľstva (*Ageing report*)¹⁰ na posúdenie dlhodobého vplyvu starnutia obyvateľstva na ekonomiku a rozpočet.

Štatistika je navyše hlavný vstup v rozhodovacom procese EÚ, lebo počet obyvateľov určuje váhu členských štátov pri hlasovaní kvalifikovanou väčšinou v Rade.

Štatistiky vypracované na základe nariadenia pravidelne používajú vnútroštátne správy, medzinárodné organizácie, akademickí výskumníci a skupiny občianskej spoločnosti pracujúce na rôznych témach a používajú sa v programoch plánovania, monitorovania a hodnotenia v rôznych sociálno-ekonomických politických oblastiach. Používajú sa napríklad na:

- analýzu starnutia obyvateľstva a jeho vplyvu na udržateľnosť a sociálnu pomoc,
- hodnotenie fertility ako súčasť podkladov pre rodinné politiky a
- výpočet štatistík na obyvateľa.

Zo všetkých štatistík, ktoré poskytuje Eurostat, sa štatistiky týkajúce sa obyvateľstva používajú najviac. V časti „Population“ (Obyvateľstvo)¹¹ na webovom sídle Eurostatu sa predstavujú dostupné štatistiky, dotknuté právne predpisy EÚ [najmä nariadenie (EÚ) č. 1260/2013] a metódy zberu údajov. Od polovice roka 2016 ide o tematickú časť, ktorá je na prvom mieste, pokiaľ ide o návštevnosť používateľov, ktorí stránku zobrazia okolo pol milióna ráz ročne.

V rokoch 2015 až 2017¹² boli ročné údaje o obyvateľstve na vnútroštátnej úrovni¹³ trvale najobľúbenejšie (od 11 % do 18 % zobrazení ročne) z tabuliek sociálnej štatistiky a boli medzi tromi najzobrazovanejšími tabuľkami Eurostatu. Rastie záujem používateľov o údaje o pohybe obyvateľstva. Počet zobrazení stránky „Demographic balances and crude rates at national level“ (Demografické bilancie a hrubé miery na vnútroštátnej úrovni)¹⁴ v rokoch 2015 – 2017 vzrástol o 66 %, čím si táto stránka upevňuje postavenie jedného z najobľúbenejších súborov údajov Eurostatu.

Tieto výsledky potvrdzujú význam údajov pre používateľov a všeobecnú verejnosť.

3.2. Presnosť

Podľa zásady subsidiarity sa môžu členské štáty voľne rozhodnúť, aké zdroje údajov použijú, v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou. V prípade potreby sa použijú

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data> (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en (dostupné len v angličtine).

¹¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections> (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹² Zahŕňa to všetky zverejnenia na základe nariadenia, lebo údaje získané na základe článku 3 boli prvýkrát zverejnené v prvom štvrtroku 2015.

¹³ „Population on 1 January“ (Obyvateľstvo k 1. januáru) – online kód údajov: [tps00001](#) (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹⁴ „Population change – demographic balance and crude rates at national level“ (Pohyb obyvateľstva – demografická bilancia a hrubé miery na vnútroštátnej úrovni) – online kód údajov: [demo_gind](#) (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

vedecky podložené a riadne zdokumentované metódy štatistických odhadov (článok 7 nariadenia).

Eurostat spoločne so základnými údajmi dostáva metaúdaje, ktoré sa týkajú najmä presnosti údajov a medzi iným vysvetľujú:

- zdroje údajov a použité postupy,
- akýkoľvek odhad alebo modelovanie uplatnené na údaje a
- možné účinky odhadov alebo modelovania na stupeň súladu s vymedzením pojmov v nariadení.

Overovanie správnosti údajov sa od nadobudnutia účinnosti nariadenia zlepšilo vďaka zavedeniu viacerých a dôkladnejších kontrol v dotazníku. Členské štáty vykonávajú tieto kontroly pred odoslaním údajov, čo vedie k vyššej celkovej kvalite údajov. Podobne ďalej zlepšili kvalitu výsledkov upravené pravidlá na overovanie správnosti údajov v databáze Eurostatu pred ich zverejnením.

Hoci došlo k mnohým zlepšeniam, stále existujú určité problémy s presnosťou, pokiaľ ide o:

- nedostatočné pokrytie (napr. keď ľudia neregistrujú svoje bydlisko) a
- nadmerné pokrytie (napr. keď ľudia nezrušia registráciu svojho bydliska, lebo často nie je žiadna povinnosť či motivácia to urobiť).

Eurostat v tejto súvislosti podporuje používanie tzv. zrkadlových tokov vykazovaných partnerskými členskými štátmi na vyriešenie chýb pokrytia spôsobených nevykonaním a nezrušením registrácie. Monitoruje túto prácu prostredníctvom hĺbkových diskusií s národnými štatistickými úradmi a uľahčovaním výmeny údajov zrkadlových tokov medzi členskými štátmi, pričom zohľadňuje pravidlá ochrany osobných údajov a rozdiely vnútroštátnych právnych predpisov.

Eurostat a členské štáty stále spolupracujú na vyriešení otvorených otázok a o zlepšeníach sa diskutuje a odsúhlasujú sa na výročných zasadnutiach expertnej skupiny Komisie pre štatistiku obyvateľstva, v ktorej sú zastúpené všetky národné štatistické úrady.

3.3. Včasnosť a časová presnosť

Hlavný termín na poslanie väčšiny demografických údajov Eurostatu je 12 mesiacov od skončenia referenčného roka; tri menšie súbory údajov sa posielajú do 6, 8 a 11 mesiacov od skončenia referenčného roka.

Zaznamenalo sa značné zlepšenie časovej presnosti poskytovania údajov na základe nariadenia v porovnaní s predchádzajúcim, dobrovoľným prístupom. Dôvodom je najmä zavedenie automatických extrakcií zo štatistických databáz zo strany členských štátov na splnenie požiadaviek Eurostatu a pravidelné monitorovanie dodržiavania zo strany Eurostatu. Zostávajú nejaké sporadické, neopakujúce sa problémy, napr. narušenia spôsobené poruchami počítačového systému.

Štruktúrovanejšie a úplnejšie poskytovanie údajov na základe nariadenia umožnilo Eurostatu pripraviť spracovanie údajov vopred, a tak zrýchliť a zefektívniť zaobchádzanie s údajmi a ich zverejňovanie. Teraz medzi prijatím a overením správnosti údajov a ich zverejnením na webovom sídle Eurostatu ubehne menej času. Postupným zavedením automatizovaných interných postupov overovania správnosti v dotazníkoch so spätným hlásením chýb vnútroštátnym poskytovateľom údajov sa čas spracovania údajov ešte viac skrátil.

3.4. Prístupnosť a jasnosť

Údaje členských štátov a súhrnné údaje EÚ sú voľne prístupné na webovom sídle Eurostatu¹⁵. Používatelia môžu k demografickej štatistike EÚ¹⁶ pristupovať prostredníctvom troch kanálov:

- časť „Tables“ (Tabuľky) obsahuje preddefinované dvojrozmerné tabuľky s najčastejšie hľadanými údajmi v ľahko prístupnej forme pre sporadických či menej špecializovaných používateľov,
- v časti „Database“ (Databáza) sú k dispozícii viacrozmerné tabuľky, ktoré používateľom umožňujú sofistikovanejšie a podrobnejšie vyhľadávanie. Na žiadosť používateľov poskytuje Eurostat aj extrakcie na mieru, ktoré zodpovedajú veľmi špecifickým alebo podrobným dátovým potrebám, a
- pravidelne aktualizované články, v ktorých sa kombinujú grafy, tabuľky a analýzy širokého spektra tém spojených s obyvateľstvom, poskytujú jednoduchý prístup k štatistike o obyvateľstve¹⁷.

Demografické údaje sú začlenené v súhrnných publikáciách, ako je *Regionálna ročenka Eurostatu*¹⁸, a v podrobných publikáciách zameraných na konkrétne témy týkajúce sa demografie¹⁹. Niekoľkokrát ročne sprevádzajú uverejňované údaje aj tlačové správy alebo krátke správy pre širokú verejnosť. Eurostat podporuje používanie článkov *Statistics Explained* poskytovaním väčšieho množstva informácií o štatistike, trendoch a ich výklade. Takéto články²⁰ sa pripravujú a pravidelne aktualizujú v prípade mnohých údajov zbieraných podľa nariadenia.

3.5. Porovnateľnosť a koherentnosť

V európskej demografickej štatistike sa využíva vysoký stupeň harmonizácie, pokiaľ ide o pojmy, vymedzenie pojmov, klasifikácie a metodiky. O metodických otázkach pravidelne diskutuje osobitná expertná skupina Komisie pre štatistiku obyvateľstva, ktorá zároveň podnecuje výmenu skúseností a spoločných postupov v rámci EÚ a aj inde. Eurostat na zaistenie porovnateľnosti štatistických údajov overuje, či údaje, ktoré dostáva, sú konzistentné vnútorne a v priebehu času a porovnateľné medzi regiónmi a členskými štátmi v súlade s rámcom zabezpečovania kvality Európskeho štatistického systému²¹.

V súvislosti s podrobnou štatistikou uvedenou v článku 3 nariadenia sa však ako najťažší problém ukázalo striktné uplatňovanie pojmu týkajúceho sa obyvateľstva „obyklé bydlisko“. V úsilí sa pokračuje a mnohé členské štáty dokážu teraz aproximovať „obyklé bydlisko“ na

¹⁵ Domovská stránka Eurostatu (<http://ec.europa.eu/eurostat>) a databáza Eurostatu (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>) (obidve dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections> (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹⁷ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-data> (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹⁸ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Eurostat_regional_yearbook (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

¹⁹ Napríklad pozri najnovšie tlačové správy Eurostatu o prvých odhadoch obyvateľstva (10. júla 2018): „[Počet obyvateľov EÚ sa k 1. januáru 2018 zvýšil na takmer 513 miliónov](#)“ (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

²⁰ <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population> (dostupné len v angličtine, vo francúzštine a v nemčine).

²¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4392716/ESS-QAF-V1-2final.pdf/bbf5970c-1adf-46c8-afc3-58ce177a0646> (dostupné len v angličtine).

základe vnútroštátnych zdrojov údajov. Niektoré členské štáty však vedia o nedostatkoch, ktoré nedokážu odstrániť na všetkých podrobných (najmä regionálnych) úrovniach údajov požadovaných na základe článku 3. Napríklad niektoré nemohli uplatniť 12-mesačné kritérium na stav obyvateľstva a demografické udalosti; dôvodom je často vnútroštátna podmienka, podľa ktorej sa osoba zaráta do štatistiky obyvateľstva vtedy, ak má trvalý pobyt (v prípade štátnych príslušníkov) alebo pobyt v trvaní šesť mesiacov. V niekoľkých prípadoch porovnateľnosť údajov ovplyvňujú špecifické menšie otázky týkajúce sa používania len pojmu „trvalá registrácia“ bez časového kritéria pre pobyt. Na vyriešenie týchto otázok treba ďalej pracovať na štatistickom vymedzení pojmu „obyvateľstvo“.

Celkovo je demografická štatistika v priebehu času porovnateľná. Môžu sa však objaviť výpadky, keď členské štáty zlepšia alebo zmenia svoju metodiku alebo upravia územné jednotky používané v štatistike. Tieto výpadky sú riadne uvedené v tabuľkách zverejnených údajov v databáze Eurostatu a zdokumentované pre používateľov prostredníctvom metaúdajov na webovom sídle Eurostatu alebo v príslušných publikáciách.

3.6. Opatrenia na zlepšenie kvality

Eurostat naďalej sleduje sporadické prípady nedodržania nariadenia, keď sú údaje neúplné, majú nízku kvalitu alebo nie sú doručené v súlade so zákonnými termínmi. Priebežne monitoruje a posudzuje tieto aspekty poskytovania údajov a komunikuje s dotknutými členskými štátmi na technickej a administratívnej úrovni s cieľom vyriešiť takéto otázky.

4. ZBER ÚDAJOV A METÓDY ODHADU

4.1. Údaje v zmysle článku 3 nariadenia

Členské štáty zostavujú údaje pomocou vlastných vnútroštátnych zdrojov a postupov, sú však povinné zabezpečiť kvalitu údajov a metaúdajov, ktoré odosielajú, a používať zdroje údajov a metodiky, ktoré im umožňujú dodržiavať spoločné stanovené vymedzenie pojmov. Eurostat dokáže preskúmať vnútroštátne postupy, lebo členské štáty mu musia podávať správy o zdrojoch údajov, vymedzení pojmov a metódach odhadu, ktoré používajú, a informujú ho o akýchkoľvek zmenách.

Členské štáty v záujme dodržiavania nariadenia zlepšili kvalitu štatistiky posielanej Eurostatu na základe článku 3 použitím ďalších zdrojov, napr. registrov zdravotného poistenia, daňových registrov a sčítania z roku 2011. V nedávnych rokoch navyše drvivá väčšina členských štátov vykonala, plánuje alebo zvažuje významné zmeny zdrojov údajov a metód používaných na ich sčítanie obyvateľov, domov a bytov; najčastejšie sa týkajú väčšieho používania údajov z administratívnych zdrojov a prechodu z tradičného osobného sčítania na sčítanie poštou. Má to dôležitý vplyv na vypracúvanie ročnej demografickej štatistiky, ako je vysvetlené ďalej v oddieloch 4.3 a 5.

4.2. Údaje v zmysle článku 4 nariadenia

V článku 4 nariadenia sa od členských štátov požaduje, aby Eurostatu oznamovali celkový počet obyvateľov na osobitné účely Únie na základe striktného pojmu „obyklého bydliska“. Môžu ho odhadnúť na základe počtu obyvateľov so „zákonným“ alebo „registrovaným pobytom“ pomocou vedecky podložených, riadne zdokumentovaných a verejne dostupných metód odhadu.

Podľa vnútroštátnych súborov metaúdajov väčšina členských štátov počet obyvateľov s „obyklým bydliskom“ odhaduje, keďže ho nevedia zmerať priamo.

Niektoré členské štáty oznámili Eurostatu, že svoj počet obyvateľov s „obvyklým bydliskom“ odhadujú upravením počtu obyvateľov s cieľom zachytiť:

- nedostatočne vykazované migračné toky (t. j. ľudia, ktorí sa neregistrovali pri príchode do členského štátu alebo nezrušili svoju registráciu pri odchode) a/alebo
- nedostatočne vykazované demografické udalosti (t. j. udalosti, ktoré nastali v zahraničí, ale neoznámili sa alebo sa oznámili neskoro).

Iné členské štáty museli upraviť svoj vnútroštátny pojem „dĺžka pobytu“²², aby mohli odhadnúť počet obyvateľov s „obvyklým bydliskom“ na základe kritéria 12-mesačného pobytu.

Eurostat nezaznamenal žiadne nedostatky v metodike uplatnenej na súbory údajov a dokumentáciu, ktorú poslali členské štáty, a žiadne problémy s kvalitou výsledkov.

4.3. Náklady a zaťaženie

Cieľom článku 7 nariadenia je znížiť administratívne zaťaženie strán zodpovedných za poskytovanie štatistických údajov; členským štátom to umožňuje:

- vybrať zdroje údajov v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a postupmi a
- používať vhodné metódy štatistického odhadu, pokiaľ sú vedecky podložené a riadne zdokumentované.

Drvivá väčšina členských štátov v metaúdajoch vyhlasuje, že na tvorbu demografickej štatistiky používajú administratívne zdroje údajov, takže respondenti nie sú zaťažení.

Zaťaženie národných štatistických úradov je obmedzené na výber údajov požadovaných na základe nariadenia a na vypracúvanie príslušných tabuliek. Toto zaťaženie sa považuje za minimálne možné. V prípade národných štatistických úradov, ktoré pre svoju vnútroštátnu štatistiku nepoužívajú „obvyklé bydlisko“, sa však zaťaženie vyplývajúce z tvorby údajov o počte obyvateľov (ako sa požaduje na základe článku 4) za prvý referenčný rok môže považovať za väčšie, lebo museli vypracovať osobitnú metodiku a od roku 2014 uplatňovať metódu odhadu.

5. ŠTÚDIE USKUTOČNITELNOSTI

V článku 8 nariadenia sa od členských štátov požaduje vykonanie štúdií uskutočniteľnosti o používaní vymedzenia pojmu „obvyklé bydlisko“ pre obyvateľstvo a demografické udalosti. V rámci štúdií sa analyzujú súčasné a potenciálne zdroje údajov, spracovanie údajov a možnosť odhadovania potrebnej štatistiky. V prvom rade sa zameriavajú na posúdenie možnosti zlepšenia porovnateľnosti pojmov a vymedzení, takže vedú k lepšej kvalite a porovnateľnosti údajov.

Krajiny EÚ/EHP²³ vykonali štúdie uskutočniteľnosti o používaní vymedzenia pojmu „obvyklé bydlisko“ pre všetky členenia obyvateľstva a demografických udalostí požadované na základe nariadenia s cieľom posúdiť, či je možné zhodnúť sa na rovnakej koncepcii „obyvateľstva“ vo všetkých členských štátoch a pri všetkých údajoch. Finančná podpora bola poskytnutá vo forme grantov. Všetky krajiny predložili Eurostatu správy o výsledkoch štúdií do termínu stanoveného v nariadení (31. decembra 2016). Zo správ vyplýva, že používanie

²² Pozri oddiel 3.5.

²³ Nariadenie (EÚ) č. 1260/2013 nie je zatiaľ začlenené do Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o spolupráci v oblasti štatistiky.

vymedzenia pojmu je problematické pre niektoré členské štáty, najmä pre štáty, ktoré používajú administratívne zdroje údajov, aby Eurostatu poskytli údaje pre demografickú štatistiku, a sčítania obyvateľov (ktoré sú základom demografickej štatistiky vo viacerých členských štátoch).

Tento problém sa môže rozšíriť, lebo počet členských štátov, ktoré používajú administratívne údaje, stúpa. Napríklad z prebiehajúcich prác na príprave sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 vyplýva, že 13 z 31 krajín EÚ/EHP, ktoré poskytujú údaje na základe nariadenia, plánuje sčítanie predovšetkým na základe registrov, 8 plánuje tradičné sčítanie a 10 kombinované sčítanie založené spravidla na registri obyvateľov. Po sčítaní v roku 2021 sa môže váha nakloniť ešte viac v prospech registrov, lebo niektoré členské štáty, ktoré stále vykonávajú tradičné sčítanie, hľadajú uskutočniteľné alternatívne postupy založené na administratívnych údajoch.

Stručne povedané:

- niektoré členské štáty odhadujú svoj stav obyvateľstva ročne pomocou uplatnenia demografických zložiek (narodené živé deti, úmrtia, prisťahovalectvo a vysťahovalectvo) na údaje zo sčítania z roku 2011,
- iné členské štáty odhadujú obyvateľstvo na základe štatistických registrov obyvateľov a
- niektoré používajú alebo budú používať viaceré (zvyčajne) administratívne zdroje údajov na meranie „obvyklého bydliska“, najmä v kontexte vývoja sčítania obyvateľov.

Hlavné otázky a ťažkosti spomenuté v správach členských štátov, pokiaľ ide o uskutočniteľnosť pojmu „obvyklé bydlisko“, možno zoskupiť takto:

- používajú sa rôzne koncepcie pre „dĺžku pobytu“: 3 mesiace, 6 mesiacov, 9 mesiacov, 12 mesiacov alebo bez časového obmedzenia. Členské štáty zvyčajne dokážu aproximovať 12-mesačné pobyty, prevažne však s celkovou úpravou na agregovanej úrovni (t. j. pri údajoch požadovaných na základe článku 4 nariadenia). Nedokážu však aproximovať 12-mesačné pobyty na podrobných úrovniach požadovaných na základe článku 3,
- hoci zrušenie registrácie a registrácia nového miesta pobytu sú často povinné, vo viacerých členských štátoch sa táto povinnosť nevykonáva alebo sa vykonáva len s určitým oneskorením,
- členské štáty zvyčajne dokážu zistiť len počet ľudí, ktorých pobyt je zákonný alebo legalizovaný. V dôsledku toho nie je možné zistiť počet ľudí s neregulárnym pobytom, aj keď by sa mohli považovať za súčasť obyvateľstva s obvyklým bydliskom,
- členské štáty, ktoré používajú register obyvateľov a/alebo administratívne údaje, môžu mať problém určiť „úmysel zostať“, ako sa požaduje na vymedzenie pojmu „obvyklého bydliska“, najmä v prípade osobitných skupín obyvateľstva (napr. žiadatelia o azyl),
- keď sa používajú zložky obyvateľstva zo sčítania obyvateľov (s obvyklým bydliskom), malo by sa posúdiť, či sú demografické udalosti konzistentné s pojmom „obvyklého bydliska“, t. j. či sa údaje o demografických udalostiach takisto zbierajú v súlade s týmto pojmom. Toto posúdenie sa však nie vždy robí a

- niektoré „osobitné skupiny“ obyvateľov s „obvyklým bydliskom“²⁴ nie je možné identifikovať alebo nie je možné posúdiť, či sú alebo nie sú započítané, napr. ľudia, ktorí pravidelne v priebehu roka menia bydlisko, alebo ľudia, ktorí možno sú neregulárni migranti alebo migranti bez dokladov.

Na záver zhrnutie záverov členských štátov:

- niektoré členské štáty uvádzajú, že už poskytujú „obvyklé bydlisko“, najmä preto, lebo ich obyvateľstvo sa odhaduje ročne na základe sčítania (obyvateľov s obvyklým pobytom) z roku 2011 na základe zložiek obyvateľstva (narodené živé deti, úmrtia, prisťahovalectvo a vystažovalectvo). S dotknutými krajinami sa bude pokračovať v diskusii,
- niektoré odhadujú, že ich „vnútroštátne obyvateľstvo“ (najmä obyvatelia s registrovaným pobytom) je veľmi blízko počtu obyvateľov s „obvyklým bydliskom“, najmä na celkovej úrovni, takže nie je potrebné meniť to, lebo kvalita je dostatočná a akákoľvek úprava by spôsobila zvýšené náklady. Na podrobnejšej úrovni [t. j. na úrovniach požadovaných na základe nariadenia (EÚ) č. 205/2014] sa však rozdiely môžu zväčšiť a mal by sa preskúmať možný vplyv na detailnejšiu demografickú štatistiku a
- v niektorých členských štátoch možno „obvyklé bydlisko“ odhadnúť pomocou rôznych metód odhadu, napr. s použitím „signálových hodnôt“ rôznych administratívnych údajov na vyhodnotenie, či ľudia žijú v členskom štáte. Tieto metódy si však vyžadujú ďalšie vylepšenia, lebo v súčasnosti nefungujú pri všetkých požadovaných členeniach, napr. niektoré krajiny nedokážu určiť región bydliska.

6. ĎALŠIE ZLEPŠENIE EURÓPSKEJ ŠTATISTIKY OBYVATEĽSTVA

V tejto správe sa preukazuje, že nariadením sa značne zlepšila európska štatistika v oblasti demografie, pokiaľ ide o dostupnosť a úplnosť údajov, časovú presnosť (poskytovania údajov národnými štatistickými úradmi) a včasnosť (tvorby a zverejňovania údajov Eurostatu). Kvalita údajov sa zvýšila v dôsledku zlúčenia zberu údajov s údajmi prijatými na základe článku 3 nariadenia (ES) č. 862/2007 a súvisiacich vykonávacích opatrení, ako aj sčítania z roku 2011. Kvalita by sa mala ďalej zlepšovať aj v budúcnosti, najmä znížením nedostatočného a nadmerného pokrytia.

Oficiálne európske a vnútroštátne orgány, mimovládne organizácie a verejnosť vo väčšej miere používajú štatistiku upravovanú nariadením. Údaje by mali odrážať vyvíjajúce sa potreby používateľov (napr. pokiaľ ide o prílev ľudí, ktorí hľadajú útočisko v Európe) so zreteľom na demografické zmeny, pričom treba zohľadniť zaťaženie poskytovateľov údajov.

V rámci príprav na obdobie po sčítaní obyvateľov EÚ v roku 2021 sa zväžia možnosti ďalšieho zlepšenia situácie.

²⁴ Sú určité skupiny obyvateľov, v prípade ktorých môže vzniknúť neistota, pokiaľ ide o ich započítanie do počtu obyvateľov členského štátu s „obvyklým bydliskom“, a ktorí podliehajú osobitnému zaobchádzaniu. Bližšie údaje sa uvádzajú v kapitole V [Population bases (Populačná základňa)] v publikácii: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECECES41_EN.pdf (dostupné len v angličtine).

7. ZÁVERY

Vďaka spoločnému úsiliu krajín EÚ/EHP sa vykonávaním nariadenia zvýšili a zlepšili výstupy vysokokvalitnej európskej demografickej štatistiky.

Možno konštatovať, že tvorba európskej demografickej štatistiky na základe nariadenia funguje a rôznym zainteresovaným stranám a miestnym, regionálnym, národným a medzinárodným orgánom poskytuje relevantné údaje. Demografické správanie a štruktúra obyvateľstva sa však neustále menia a pri tom, ako vznikajú nové zdroje údajov a metódy, v nadchádzajúcich rokoch zostane dôležitou výzvou dôkladné monitorovanie prebiehajúcej tvorby údajov a výstupov na základe nariadenia a paralelného vývoja budúcich potrieb.